

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ประวัติความเป็นมา/เหตุปัจจัย

เกลือมีความจำเป็นต่อชีวิต และความเจริญของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกลื่อนั้นถือว่าเป็นแร่ธาตุพื้นฐานที่สำคัญต่อร่างกาย เกลือทำหน้าที่ควบคุมปริมาณของน้ำในร่างกาย ซึ่งรวมทั้งน้ำในเซลล์ต่าง ๆ และโลหิต ความดันของโลหิต และความเป็นกรดหรือด่างของร่างกายก็ควบคุมโดยเกลือเช่นเดียวกัน ร่างกายมีวิธีควบคุมปริมาณของเกลือในสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมอยู่เสมอ (ปริดี พนมยงค์ 2557) นอกจากนี้ยังนับว่าเกลือเป็นสมบัติอันมีคุณค่า คัมภีร์ไบเบิลของคริสต์ศาสนาสรรเสริญความสำคัญของเกลือว่าเป็นสิ่งมีค่ายิ่ง โดยได้เปรียบเทียบคนดีศรีสังคมว่า "You are the salt of the earth" นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบคุณสมบัติของเกลือและคุณสมบัติของมนุษย์ในลักษณะของคุณงามความดีของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งทำได้ยากเสมือนกับเกลือที่หายาก ดังมีสุภาษิตที่กล่าวไว้ว่า “จงรักษาความดีเหมือนเกลือรักษาความเค็ม” นอกจากนี้ เกลือยังเป็นเสมือนวัตถุที่มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ รวมถึงความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา เกลือยังเป็นตัวแทนของการปิดป่าความชั่วร้าย ปิดป่าโรคร้ายไข้เจ็บ และปิดป่าภัยอันตรายต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว ไม่เพียงแต่เกลือที่มีนัยในทางศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรมเท่านั้น แต่เกลือยังเป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์ในด้านเศรษฐกิจของโลก และยังเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง การปกครองระหว่างประเทศมาตั้งแต่อดีตอีกด้วย (นัฐวุฒิ สิงห์กุล 2556)

จังหวัดน่าน หรือเมืองน่านในอดีตถือเป็นเมืองที่มีความห่างไกลทะเลมาก การผลิตเกลือสินเธาว์ที่เมืองน่านในสมัยโบราณจึงมีความสำคัญค่อนข้างมาก โดยมีบ่อเกลือสินเธาว์ภูเขาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน บ่อเกลือจึงเป็นบริเวณที่สามารถดึงดูดผู้คนจากที่อื่นให้หลั่งไหลเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้คนที่เข้ามาอาศัยก็มักจะมาเพื่อประกอบอาชีพผลิตเกลือสินเธาว์ ทำให้ในช่วงเวลานั้นเมืองน่านจึงกลายเป็นแหล่งเกลือสินเธาว์ภูเขาขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังส่งออกเกลือสินเธาว์ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ และใช้เกลือสินเธาว์แลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น ๆ ที่ชุมชนไม่มี หรือผลิตไม่ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่านับหลายร้อยปีที่เมืองน่านมีการผลิตเกลือสินเธาว์ แม้ว่าไม่สามารถกำหนดเวลาที่แน่นอนได้ว่าเริ่มมีการผลิตเกลือสินเธาว์ตั้งแต่เมื่อใด แต่จากหลักฐาน

ต่างๆ ก็พอที่จะสรุปได้ว่าการผลิตเกลือสินเธาว์ของเมืองน่านนั้นน่าจะเกิดขึ้นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการเกิดอาณาจักรสุโขทัย (ปิ่นนคร หมอชาติ 2553)

การผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา ของชาวอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านในปัจจุบัน ชาวบ้านจะใช้วิธีที่สืบสานกันมาตั้งแต่โบราณกาลจากบรรพบุรุษ โดยการนำน้ำเกลือที่ตักขึ้นมาจากบ่อน้ำเกลือตามธรรมชาติ นำมาต้มภายในโรงต้มเกลือที่ทำมาจากไม้ที่ปัดมัดชิด ภายในโรงต้มเกลือมีเตาต้มเกลือขนาดใหญ่ที่ปั้นรูปมาจากดินเหนียวสำหรับวางกระทะใบใหญ่ 2 ใบ ด้านบนแขวนตะกร้าไม้ไผ่สานไว้เพื่อใช้สำหรับใส่เกลือ (สำนักงานปศุสัตว์ด่านกักกันสัตว์น่าน : ออนไลน์ 19 ม.ค. 2557) การผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาแห่งนี้ จึงมีความน่าสนใจ และเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ารายได้จากการจำหน่ายเกลือสินเธาว์ภูเขาของชาวอำเภอบ่อเกลือ กลับมีจำนวนน้อยกว่ารายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก หรือการให้บริการด้านอาหาร เครื่องดื่ม และที่พักเป็นอย่างมาก จึงเป็นผลให้คนในชุมชนที่ผลิตเกลือจำหน่ายมีจำนวนที่ลดลง (อนงค์ เชื้อนเมือง 2557 : สัมภาษณ์) นอกจากนี้การผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาจะต้องใช้ไฟในการก่อไฟต้มเกลือเป็นอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและป่าไม้ของจังหวัดน่านตามมา เมื่อปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมามีเกิดน้ำป่าท่วมพื้นที่อำเภอบ่อเกลืออย่างรุนแรง และไหลบ่าเข้าท่วมตัวอำเภอต่างๆทั่วทั้งจังหวัดน่าน ดังนั้น การศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาของชาวอำเภอบ่อเกลือจังหวัดน่าน อาจเป็นข้อมูลในการนำไปอ้างอิงเพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มผู้ผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา และลดการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลงได้

ถ้าปัญหาเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ในอนาคตอันใกล้สังคมไทยอาจต้องสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านไป ซึ่งถือว่าเป็นการล่มสลายของวัฒนธรรมการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาอย่างที่ไม่สามารถฟื้นฟูได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาสินเธาว์ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนโบราณให้คงอยู่ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขาในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1.3.2 เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปใช้ ในการตัดสินใจลงทุนผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น

1.4 นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนจากการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา ได้แก่ วัตถุดิบทางตรงทุกชนิด ที่เกี่ยวข้องในการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา ค่าแรงทางตรงที่เกี่ยวข้องในการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา และค่าใช้จ่ายในการผลิตทุกชนิดที่เกี่ยวข้องในการผลิตเกลือสินเธาว์ภูเขา

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการจำหน่ายเกลือสินเธาว์ภูเขา

เกลือสินเธาว์ภูเขา หมายถึง เกลือที่ผลิตจากบ่อเกลือสินเธาว์ ซึ่งเป็นบ่อเกลือบนภูเขาแห่งเดียวในโลก อยู่บนพื้นที่สูง โดยวิธีการต้มในกระทะใบบัวขนาดใหญ่ สุมไฟในเตาต้มเกลือให้ร้อน สม่่าเสมอ จากนั้นตักเกลือที่ตกผลึก ใส่ตะกร้าที่แขวนไว้บนกระทะเพื่อสะเด็ดน้ำ และนำเกลือในตะกร้าไปเก็บไว้ในเปาะ (ชะลอม)

อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน หมายถึง อำเภอหนึ่งของจังหวัดน่าน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีบ่อเกลือสินเธาว์ธรรมชาติแห่งเดียวในประเทศไทย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved